

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

HUKUK FAKÜLTESİ
MECMUASI

CİLT VIII

Sayı : 3-4

1942

Devletler Hukuku Türk Enstitüsünün açılışı münasebetile Rektör Cemil Bilsel'in, Enstitünün kuruluşunu anlatan nutkile Hariciye Vekili Sayın Numan Menemencioglu'nun Enstitüyü açış nutkunu mecmuamızda neşrediyoruz.

REKTÖR CEMİL BİLSEL'İN NUTKU

Hariciyemizin değerli Vekili, değerli dinleyicilerim,

Üniversitede Hukuk Fakültemize bağlı olarak kurmakta olduğumuz Devletler Hukuku Türk Enstitüsünü açma vesilesiyle toplanmış bulunuyoruz. Üniversitenin ilerleme yolunda bir başarı saydığım enstitünün kuruluş törenine varlığınızla onur verdiğiniz için her birinize Üniversite adına teşekkür ederim.

Maarif Vekiline şükran.

Maarif Vekili Sayın Hasan Âli Yücel, işleri sebebiyle, bu törenimizde bulunamadı. Gönderdikleri yazıyı okuyoruz: «İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine bağlı bir (Devletler Hukuku Türk Enstitüsü) kurulması hususundaki teklifimiz Vekilligimizce memnunlukla karşılanmış ve bildirdiğiniz esaslar dahilinde hemen faaliyete geçmesi uygun görülmüştür. Enstitüye, memleket için çok hayırlı olacağına inandığım çalışmalarında başarılar dilerim.»

Değerli Vekilimize müsaadelerinden ötürü de, iyi dileklerinden ötürü de şükranlarımızı sunarım.

Hariciye Vekiline şükran.

Hariciyemizin genç ve değerli Vekili! Enstitüyü kurma teşebbüsünü alırken gözlerimiz haklı olarak size çevrildi. Çünkü: Enstitü ilim yolunda çalışmak üzere kurulmuştur. Fakat bizim ilmimiz ilkelere yani prensiplerin, kaidelerin ve hâdiselerin ilmidir. Memleketimizi ilgilendiren hâdiselerde yani olaylarda kaynağımız yüksek Vekâletleridir, ve onun başında değerli özünüzdür. Eğer Enstitü memleket ilmini yapabilecekse, eğer Enstitü Türk bilgisini ve Türk bilginini dünyaya tanıtabilecekse, eğer Enstitü dünya bilgisine bir şey katabilecekse bunu ancak sizin yardımınızla yapabilecektir. Bundan

ötürüdür ki memleketin en büyük ilim müessesesi adına size başvurduğum ve sizden kuracağımız Enstitüyü maddî mânevî yardımınızla korumanızı diledim. Bu dileği siz kendinize yaraşan bir nezaket ve benimsenlikle karşıladınız. Enstitüyü bizzat açmak üzere Ankaradan buraya mahsus geldiniz. Üniversitemizin burada bulunan bütün hocaları ve sayısı on bir bini bulan canlı gençleri adına size çok teşekkür ederim.

Devletler hukuku kurulları.

Devletler Hukukunu yerleştirme, yayma ve ilerletme için yabancı illerde kurulmuş müesseseler şu adlar altında toplanabilir: akademi, enstitü, sosyete, association, ünyon.

Akademi.

Devletler Hukuku Akademisi, Carnegie Müessesesinin yardımıyla 1914 te La Haye'de kuruldu. Fakat çalışmalarına 1920 den sonra başladı. Her yaz üçer hafta süren iki devrelik birer ders senesi yapar. Bu derslerin toplandığı kitaplar 65 büyük cilttir.

Akademi Diplomatik.

1930 da Pariste çalışmaya başlayan Akademi Diplomatik de üç büyük ciltlik Dictionnaire Diplomatique'i bastırdı. Bu Akademiye Türkiyeden Milli Şefimiz ilk seçilen üyedir. Kendilerinden sonra üyelik için bana ve rahmetli Profesör Veli'ye müracaatte bulunmuşlardı.

Devletler Hukuku Enstitüsü.

Bu Enstitü 1873 te Belçikanın Gand şehrinde Belçikalı Rolin Jacquemin tarafından kurulmuştur. Dünyanın tanınmış ilim adamlarını toplıyan bu Enstitü her yıl toplanma yapar ve toplanma zabırlarını ve kararlarını bastırdığı yılda neşreder. 40 cildi bulan bu yıllıklarla Enstitünün ilmimize yaptığı hizmet çok büyüktür. Devletler üzerinde de, Devlet adamları üzerinde de, bilginler ve mahkemeler üzerinde de Enstitünün büyük tesiri vardır.

Amerika Devletler Hukuku Enstitüsü.

Buna eş olarak, James Braun 'Scott'un teşebbüsü ile 1912 de Amerika Devletleri için kuruldu.

Institut de Hautes Etudes Internationales 1921 de Pariste Hukuk Fakültesine bağlı olarak Lapradelle, Fauchille ve Alvarez taraflarından kuruldu. Burada dersler ve sertifikalar verilmektedir. Bu Enstitüye devam etmiş ve sertifika almış değerli gençlerimiz vardır.

Cemiyetler içinde en meşhur olanları İngilterede kurulan Devletler Hukuku Association'u, Grotius Cemiyeti, Amerika Devletler Hukuku Cemiyeti «American Society of International Law» dir. 15 yıldan beri üyesi bulunduğum bu cemiyet 20 yıldan beri devam eden yayınlariyle ve yıllık toplanmalarıyla ilmimizde büyük yer tutar. Her yıl çağırıldığım toplanmalarına daha iştirak imkânı bulamadım.

Enstitümüz.

Devletler Hukuku için kurulan bu ve emsali müesseselere bugün Türk Devletler Hukuku Enstitüsü eklenmiş bulunuyor. Devletler Hukuku mahiyeti itibariyle milletlerarasıdır. Fakat her milletin bu hukuka bir bakışı vardır. Bu hukuku bir kavrayışı ve bir ilerletışı vardır. Enstitümüz Devletler Hukukunda Türk bakış ve kavrayışını belirtecek ve aynı zamanda bize Şefimizin zafer hediyesi olan Devletler Hukukunu içte ve dışta işliyecektir.

Lozan.

Genel olarak Türkiye Devletlerle münasebetlerini Devletler Hukuku üzerine kuran hattâ, — Hariciye Vekilimizin huzurunda korkmadan söylüyorum — Devletlerle münasebetlerine bu hukuku hâkim kılan bir Devlettir.

Lozanda ayrı ayrı görüşlerin Devletleri birbirinden çok ayırdığı ve bu ayrılığın konuşmaları çetinleştirdiği ve hattâ sertleştirdiği günlerde Türk Başmuraşhası bütün Devletleri realite ile karşılaştıran çok basit fakat o nispette mânalı ve kestirici şu teklifte bulundu: *Türkiye bütün Devletlerle Devletler Hukukuna göre muahedeler yapmağa hazırdır.*

Lozanda, bugün birbiriyle savaşan büyük Devletlerin hepsi, bir eksiği ile vardı. Barışın temeli ne olacağı meselesinde bu Devletler arasında birlik yoktu. Yine Türk Başmuraşhasının Devletler Hukukundan kuvvet alarak ortaya attığı Devletlerin istiklâl ve hâkimiyeti formülü üzerinedir ki nihayet birleşilebildi. Bu formül Lozan Muahedesinin dibacesinde aynen yazılıdır: «... *Ve bu münasebetlerin Devletlerin istiklâl ve hâkimiyetine hürmet esasına müstenit olması gerektiğini düşünerek...*»

O gün Devletleri hâkimiyet ve istiklâl üzerinde birleştiren Şefimiz bu yıl da Meclisi açarken aynı kuvvetle dünyaya yarınki barışın temellerini duyurdu: «*Milletlerin küçük büyük hepsi için yer yüzünde istiklâl ve haysiyetle yaşamak imkânı sabit olacaktır.*»

Dünyanın en ağır günleri.

Dünya, şüphe yok ki, bütün tarihinin en ağır günlerini yaşıyor. Beş kıtanın Devletleri, beş kıtada ve bunları saran denizlerde ve havalarda ilmin bulduğu bütün korkunç tahrip vasıtasıyla boğuşuyorlar. Dünya bugüne kadar, bu kadar geniş bir alanda bu kadar korkunç vasıtalarla yapılan bir savaş görmedi.

Yarının bugünden daha iyi olacağını kimse temin edemez. Bunun içindir ki Devletler Hukukunun bir dayancı olan kuvvete önem veriyoruz. Kuvvetli olmaya hazırlanıyoruz. Fakat yine hiç kimse daha iyi bir yarın için çalışmaktan geri duramaz. Daha iyi bir yarının temeli Devletler Hukuku olacaktır. Devletler Hukuku Enstitüsünü, dünyanın savaştığı günlerde daha iyi bir yarının hak üzerine dayandırılabilmesi için kuruyoruz.

Millî Şefe tâzim.

Değerli dinliyenlerim, dünya bütün tarihinin en ağır günlerini yaşıyor dedim. Bu eşsiz, bu ağır günlerde bir millet için en büyük mutluluk, dünya ölçüsünde büyük ve tecrübeli Şefe malik olmaktır. Türk milleti Millî Şefiyle bu mutlu millettir. Türk milletine Devletler Hukukunu zafer hediyesi olarak getiren Millî Şefimizi en büyük saygı ile ve minnetle anarım. Yürekten dilerim ki başımızda var olsun, başımızda sağ olsun.

Millî Şefin zafer hediyesi olan Devletler Hukukunun bir verimi saydığım Enstitümüz memleket ve dünya için mutlu olsun.

*

Sayın Vekil! Enstitümüzü açmak üzere sizi Üniversite kürsüsüne çağırıyorum.